

TÜRK BORÇLAR HUKUKUNDA YETKİSİZ TEMSİL HALLERİ VE SONUÇLARI

*Halit ERGÜN**

ÖZET

Yetkisiz temsil TBK m. 46 - 48 arasında düzenlenmiştir. Bu müessese çok değişik şekillerde ortaya çıkabilir. Bunlardan en sık karşılaşılanları temsil olunan tarafından yetkisiz temsilciye temsil yetkisinin hiç verilmemesi veya geçerli olarak verilen temsil yetkisinin sona ermesidir. Ancak yetkisiz temsil ile özellikle, temsil olunan tarafından verilen temsil yetkisinin temsilci tarafından sınırlarının aşılması veyatemsil yetkisinin kötüye kullanılması durumları da uygulamada görülen yetkisiz temsil hallerindedir. Söz konusu hallerde yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu hukukî işlem niteliği itibariyle sakattır. Sakat olan bu hukukî işlem temsil olunan tarafından onanır, yani icazet verilirse, baştan itibaren geçerli olur. Buna karşılık, temsil olunan söz konusu işlemi onamaz (icazet vermezse) geçmişe etkili olarak geçersiz hale gelir. Böyle bir halde, üçüncü kişinin bazı zararları doğabilir. Üçüncü kişiler bu zararlarını, yetkisiz temsilciden, sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluk (culpa in contrahendo) çerçevesinde talep edebilirler.

Anahtar Kelimeler: Temsil, Yetkisiz Temsil, Temsil Olunan, Yetkisiz Temsilci, İcazet (Onay), Culpa in Contrahendo.

ABSTRACT

Agency without authority is regulated in Art 46-48 in TLO. This institute occurs in many different forms. The forms which are not having been given the authority to the unauthorized agency by the principal and expiration of the given authority are just two of them. However, agency without authority becomes a case issue especially when an agent exceeds the apparent authority and when an agent abuses the authority that has been given. In such situations, the legal transaction done by the agent without authority is invalid in essence. If this invalid legal transaction is to be affirmed by the principal, then the legal transaction becomes valid ex tunc. On the other hand, if this legal transaction is not to be affirmed by the principal, then it becomes invalid ex tunc. In this case, damages for a third person may arise. The third person may claim these damages from the agent within the terms of culpa in contrahendo.

Keywords: Agency, Agency Without Authority, Principal, Unauthorized Agent, Affirmation, Culpa in Contrahendo.

* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2. Sınıf Öğrencisi.

I. GİRİŞ*

Bir hukukî işlem kural olarak, onu yapan kimse hakkında hüküm ifade eder. Buna karşılık, bazı hallerde, bir kimsenin kendi başına işlem yapabilmesi, maddî veya hukukî bir engel sebebiyle mümkün olmayabilir. Böyle hallerde işlem bir temsilci aracılığıyla gerçekleştirilir¹. Temsilcinin (mümessilin) hukukî hüküm ve sonuçları başkasına (temsil olunana) ait olmak üzere, onun adına ve hesabına bir hukukî işlem yapılmasına temsil denir². Bu hukukî müessese TBK. m.40-48' de düzenlenmiştir³.

Temsilcinin temsil olunanın ad ve hesabına hukukî işlem yapma yetkisine, temsil yetkisi adı verilir⁴. Temsil yetkisi, temsil olunanın hukukî işlemler kurma yetkisinin ve ehliyetinin bir parçasıdır. Hukukî işlem yapma (fiil) ehliyeti olan herkes potansiyel olarak temsil yetkisi verme iktidarına sahiptir⁵. Temsil yetkisi, temsil edilenin tek taraflı ve ulaşması gerekli bir irade beyanı ile verilir⁶. Bu sebeple temsil yetkisi, temsil ilişkisinin esas unsurunu teşkil eder⁷. Dolayısıyla, usulüne uygun olarak verilmemiş bir temsil yetkisi mevcut olmadan, temsil ilişkisinden bahsetmek mümkün değildir⁸.

Temsilci temsil yetkisini, temsil olunan tarafından verilen tek taraflı ve varması gerekli irade beyanı ile kazanır⁹. Temsilci, bu irade beyanının, kendi hukukî alanına girmesiyle temsil yetkisini elde eder. Bu sebeple, temsil oluna-

* Dipnotlarda geçen eserler, yazarlarının soyadları ile anılmıştır. Aynı yazarın birden fazla eserine yapılan atıflar kısaltılmış şekliyle parantez içerisinde gösterilmiştir. Dipnotlarda yazarlar sadece soyadları ile anılmış, eserlerin tam künyesi bibliyografyada verilmiştir.

¹ Esener, Temsil, s. 1; Antalya, s. 361; Deryal / Genç, s. 109; Von Tuhr, s. 314 vd. s. 223; Uygur, s. 367; Önen, s. 69; Oğuzman/Öz, s. 218.

² Eren, s. 424; Antalya, s. 361; Nomer, s. 57; Oğuzman/Öz, s. 217; Reisoğlu, s. 149; Akıncı, s. 132 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, s. 44; Von Tuhr, s. 314 Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 220; İnceoğlu, s. 3; Akyol, s. 3; Kutlu Sungurbey, s. 9

³ Oğuzman/Öz, s. 220; Akıncı, s. 124; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 221; Akyol, s. 8, 9; İnceoğlu, s. 3; Manav, s. 30; Çiçek, s. 7, Kırcı, s. 445.

⁴ Eren, s. 434; Esener, Temsil, s. 70; VonTuhr, s. 315; Oğuzman/Öz, s. 224; Antalya, s. 372; Önen, s. 70; Kocayusufpaşaoğlu, s. 635; Akyol, s. 4; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/ Alttop, s. 229.

⁵ Oğuzman/Öz, s. 230; Antalya, s. 369; Kocayusufpaşaoğlu, s. 653, 654; Uygur, s. 368, 369; Nomer, s. 59.

⁶ Eren, s. 434; Kocayusufpaşaoğlu, s. 635; Esener, Temsil, s. 15; Altiner, s. 9; Oğuzman/Öz, s. 217; Antalya, s. 372;

⁷ Demir, s. 252; Antalya, s. 368, 372; Önen, s. 70; İnan, s. 347; Özdemir, s. 22.

⁸ İnan/Yücel, s. 334; Eren, s. 434; kocayusufpaşaoğlu, s.635. 372; VonTuhr, s. 314; İnceoğlu, s. 99; Akyol, s. 4, 313; Oğuzman/Öz, s. 224; İnan, s. 346; Özsunay, s. 136; Eren, s. 434; Akıncı, s. 125.

⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 635; Eren, s. 434; Akyol, s. 164; Akıncı, s. 129; VonTuhr, s. 320; Kılıçoğlu, s. 228; Oğuzman/Öz, s. 227; Antalya, s. 372.

nın bu yöndeki irade beyanının temsilcinin hâkimiyet alanına varması yeterlidir¹⁰. Böyle bir durumda, temsilcinin rızasına ihtiyaç duyulmadığı gibi, kendisini yetkilendiren beyanı öğrenmiş olmasına da gerek yoktur¹¹.

Temsil yetkisini veren hukukî işlemin geçerliliği kural olarak şekle bağlı değildir¹². Gerçekten de, temsil yetkisi sözlü veya yazılı olarak verilebilir¹³. Hatta doktrinde hâkim görüşe göre, temsil yetkisi veren irade beyanını şekil şartına tabi değildir¹⁴. Böyle bir sonuç, temsil yetkisine dayanılarak yapılacak olan hukukî işlem kanunda şekle tabi tutulmuş olsa bile değişmez. Temsil yetkisi, temsilciye verilen bir belge ile açıklanmış olabileceği gibi, üçüncü kişilere yapılacak sözlü, yazılı beyanlarla veya gazetede ilân edilmek suretiyle de duyurulabilir¹⁵. Çünkü burada önemli olan, temsil olunanın yetkilendirme iradesinin, temsilci olacak kişinin hukukî alanına girmesidir.

II. YETKİSİZ TEMSİL

A. Kavram

Temsil yetkisi verildiğine ilişkin bir irade beyanının mevcut olmaması veya bu yetkinin sınırlandırılmış ya da kaldırılmış olmasına rağmen, temsilcinin yetkisini aşarak başkası adına hukukî işlem yapmasına doktrinde “*yetkisiz temsil*” adı verilmektedir¹⁶. Geçerli temsil yetkisine sahip olmayan bir temsilciye de

¹⁰ Oğuzman/Öz, s. 227 vd. Antalya, s. 372; Kocayusufpaşaoğlu, s. 635; s. 134; Uygur, s. 372; Nomer, s. 59; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 229.

¹¹ Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 227; Kocayusufpaşaoğlu, s. 635; Antalya, s. 372; İnceoğlu, s. 101; Akıncı, s. 129; Oğuzman/Öz, s. 227 vd.; Eren, s. 435; Esener, Temsil, s. 25.

¹² Eren, s. 437; Yavuz, s. 407; Esener, Temsil, s. 34; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 229; Altın, s. 14; İnceoğlu, s. 139 vd; Akıncı, s. 130; Akyol, s.177; Oğuzman/Öz, s. 230; Schwarz, s. 391.

¹³ Eren, s. 437; Kocayusufpaşaoğlu, s. 667; Antalya, s. 374; Oğuzman/Öz, s. 231.

¹⁴ Oğuzman/Öz, s. 231; Kocayusufpaşaoğlu, s. 668, 667; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/ Altop, s. 229; Hatemi/Gökyayla, s. 101; Akyol, s. 177, İnceoğlu, s. 139; Uygur, s. 368. Kanaatimizce, temsilcinin yapacağı bir sözleşmenin şekle tabi olması, temsil yetkisinin şekle bağlı olmadan yapılmasına engel değildir. Ancak temsil yetkisinin varlığının ispatı ve üçüncü kişilerin güveninin sağlanması bakımından temsil olunan tarafından temsilciye hukukî işlemi yapması açısından bir “*yetki belgesi*” ya da diğer adı ile “*selâhiyetname*” verilmelidir. Bu konuda bkz. Deryal/Genç, s.112. Yargıtay, tapuda resmî şekilde yapılması gereken taşınmaz satışı ile ilgili sözleşmelerin noterlikçe yazılı bir belge ile tasdik edilen yetki belgesinin temsilcinin sıfatını ispat etmesi bakımından mecburi görmektedir. Çünkü söz konusu uygulamada amaç; sözleşmenin ispat şartının gerçekleştirilmesidir. Bu konuda bkz. Deryal/Genç, s.112.

¹⁵ Yavuz, s. 407; Demir, s. 257; Akyol, s. 164; Kocayusufpaşaoğlu, s. 636; Antalya, s. 375; Oğuzman / Öz, s. 228 vd.

¹⁶ Von Tuhr, s. 355; Kutlu Sungurbey, s. 9 vd. Akyol, s. 449, 450; Oğuzman/Öz, s. 248; Antalya, s. 400, 401; Tunçomağ, s. 421; Feyzioğlu, s. 301; Kocayusufpaşaoğlu, s. 719-720; Ayan, s. 174; İnceoğlu, s. 355; Berki, s. 31; Yelmen, s. 430; Kayıhan, s. 152 vd.; Kırca, s. 447; 3.

yetkisiz temsilci (mümessil) adını alır¹⁷. Yetkisiz temsil müessesesi TBK m. 46-48 arasında düzenlenmiştir¹⁸.

B. Yetkisiz Temsilin Şartları

Bir olayda yetkisiz temsilin söz konusu olması için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Aşağıda bunlar sırasıyla ele alınmıştır.

1. Yetkisiz Temsilci İle Üçüncü Kişi Arasında Geçerli Bir İşlemin Yapılması

a. Genel Olarak

Yetkisiz temsilin söz konusu olabilmesi için, temsil olunan ile temsilci arasında geçerli bir hukukî işlemin yapılması gerekir¹⁹. TBK m. 40 – 48 de temsil ilişkisi, doğrudan temsil dikkate alınarak düzenlenmiştir. Doğrudan temsilin geçerli olması ve hukukî işlemin yapılabilmesi için, temsilcinin üçüncü kişiye temsil olunan adına hareket ettiğini açıklaması gerekir²⁰. Buna karşılık, dolaylı temsilde, temsilci, temsil olunan adına değil, kendi adına işlem yapar. Fakat

HD. T. 4.2.2002 E. 2002/ 414 K. 2002/ 1200 kararında “bir kimse temsil yetkisi olmadığı halde başka bir kişi adına bir hukuksal işlem veya sözleşme yaparsa yetkisiz temsil söz konusu olur.” ifadeleri ile aynı sonucu doğrulamış bulunmaktadır (KBİBB., 818/m. 388). HGK. T. 19.10.2011 E. 2011/ 12 – 549, K. 2011/ 644 kararı “Bir kimse temsil yetkisi olmadığı halde başka bir kişi adına bir hukuksal işlem veya sözleşme yaparsa yetkisiz temsil söz konusu olur. Temsil yetkisi olmadan başkası adına hukuksal işlem yapan kimseye yetkisiz mümessil denir.” (KBİBB., 6098/m. 40); 11. HD. T. 28.9.2004, E. 2004/6138, K. 2004/8980 (KBİBB., 6762/m.319).

¹⁷ Von Tuhr, s. 378, 379; Hatemi/Gökyayla, s. 105; Oğuzman/Öz s. 249; Antalya, s. 400; Özsunay, s. 143; Kocayusufoğlu, s. 719; Esener, Yetkisiz Temsil, s. 115; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 264; Kutlu Sungurbey, s. 9, 10; İnceoğlu, s. 355; Akyol, s. 449; Eren, s. 453; Akıncı, s. 132.

¹⁸ İnan/Yücel, s. 356.

¹⁹ Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasında temsil ilişkisinden söz edilmesi mümkün olmadığından yetkisiz temsil ilişkisi de mümkün olmaz. Maddî fiiller de aynı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar gibi temsil ilişkisi söz konusu olmadığından yetkisiz temsilin varlığı aranmaz. Konuyla alakalı olarak temsilcinin temsil olunan adına hareket etmesinin üçüncü kişinin bildiği veya bilmesi gerektiği tüm hal ve şartların dürüstlük kuralı çerçevesinde güven ilkesi gereğince belirlenmesi gerekir. Geniş bilgi için bkz. Antalya, s. 400; Akıncı, s. 132; Esener, Yetkisiz, s. 115; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 264; Von Tuhr, s. 356; Tunçomağ, s. 421; Reisoğlu, s. 159; Kocayusufoğlu, s. 720; Kutlu Sungurbey, s. 9 vd; Akyol, s. 49; Çiçek, s. 19; İnceoğlu, s. 355; Altın, s. 3, 4, 5.; Akın, s. 337: “...Bir kimse üçüncü bir kişi ile başkası adına hukuksal işlem yaptığı zaman temsil yetkisine haiz değilse, yapılan işlemin hüküm ve sonuçları hiçbir şekilde temsil olunanın hukuksal alanında meydana gelmez...”

²⁰ Von Tuhr, s. 315; Esener, Yetkisiz, s. 116; Berki, s. 31; Feyzioğlu, s. 301; Kocayusufoğlu, s. 719 vd. Kutlu Sungurbey, s. 9 vd.; Akyol, s. 49 vd.; Renda/ Onursan, s. 1028; Önen, s. 77; Tunçomağ, s. 421; Antalya, s. 400; İnan, s. 356; Nomer, s. 63; İnceoğlu, s. 355. Tekinay/Akman/Burcuoğlu/ Alttop, s. 264.

böyle bir halde temsilci ile temsil olunanın iç ilişkisi anlamında, ayrı bir hukukî işlem yapmaları gerekir.

Bir hukukî işlemin geçerli olabilmesi için, yapanın gerekli yetkileri haiz olması lâzımdır. Bu anlamda, temsilcinin hukukî işleme yöneltmiş olduğu irade beyanının geçerli olabilmesi için, temsil yetkisini haiz olması mecburidir²¹.

b. Yetkisiz Temsilin Gerçekleşme Şekilleri

TBK m 46 - 48 arasında öngörülen yetkisiz temsil, çok değişik şekillerde gerçekleşebilir. Fakat uygulamada en sık karşılaşılanı temsil yetkisinin yokluğudur²². Temsil yetkisinin yokluğu genel olarak şu hallerde söz konusu olur:

aa. Temsilciye Temsil Yetkisi Verilmemesi

Temsilcinin hukukî işlemi yaptığı süre zarfında temsil olunan tarafından temsil yetkisi hiç verilmemişse, hukukî işlem kesin hükümsüzlük (butlan) ile sakattır²³. Temsil yetkisinin hiç verilmemesi hallerini sınırlamak mümkün değildir. Bununla birlikte temsil yetkisinin yokluğu uygulamada genel olarak aşağıdaki şekillerde ortaya çıkar.

bb. Temsil Yetkisi İçin Gerekli Olan Unsurların Geçersiz Olması

Temsil olunan, kanunen tek başına yapamayacağı işlemleri temsilci aracılığıyla yapamaz²⁴. Bununla birlikte, temsil yetkisinin verilebilmesi için, temsil olunanın hukukî işlem (fiil) ehliyetine sahip olması gerekir. Bu anlamda temsil olunan sınırlı ehliyetsiz ise, kanunî temsilcisinin iznine bağlı olmadan yapabileceği işlemler için, tek başına temsilci atayabilir²⁵. Buna karşılık, tam ehliyetsizin temsilci atayabilmesi mümkün değildir²⁶. Şayet temsil yetkisinde irade sakatlığı

²¹ 3. HD. T. 4. 2. 2002 E. 2002/ 414 K. 2002/ 1200 (KBİBB., 818/m. 388); 13. HD., T. 27.2.2003, E. 2002/13428 K. 2003/1988, “bir kimse selahiyetli olmadığı halde diğer bir şahıs namına bir akit yaptığı takdirde, bu şahıs bu akde icazet vermedikçe alacaklı veya borçlu olamaz.” (KBİBB., 818/m. 39); Kocayusufpaşaoğlu, s. 720; Eren, s.453; Von Tuhr, s. 315; Esener, Yetkisiz, s. 116; Berki, s. 31; Kutlu Sungubey, s. 9 vd. Akyol, s. 49 vd. Renda/ Onur-san, s. 1028; Tunçomağ, s. 421; Oğuzman/Öz, s. 248 vd. Nomer, s. 63; İnceoğlu, s. 355. Tekinay/Akman/Burcuoğlu/ Altop, s. 264; Hatemi/Gökyayla, s. 105.

²² Akyol, s. 449; Eren, s. 453; Akıncı, s. 132; Kocayusufpaşaoğlu, s. 720; Kutlu Sungurbey, s. 11; Antalya, s. 400; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 264; İnceoğlu, s. 356.

²³ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 266; Akyol, s. 452, 453; Kocayusufpaşaoğlu, s. 720; Kutlu Sungurbey, s. 11; İnceoğlu, s. 355; Oğuzman/Öz, s. 189; Çiçek, s. 29.

²⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s. 653; Akyol, s.4; Belgesay, s. 53; Oğuzman/Öz, s. 175.

²⁵ Von Tuhr, s. 350 vd. Tunçomağ, s. 413; Antalya, s. 375; Nomer, s. 59.

²⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s. 653; Akyol, s.4; 127; Antalya, s. 375; Nomer, s. 5.

mevcut ise, temsilcinin bu yetkiye dayalı olarak yaptığı hukukî işlem, temsil olunanı bağlamaz²⁷. Buna ek olarak temsil yetkisi muvazaalı işlemle verilmişse, aynı şekilde temsil yetkisi geçersizdir²⁸. Bunun gibi, temsil yetkisi ahlâka aykırı olduğu takdirde, diğer hukukî işlemler gibi geçersizdir.

cc. Yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiyi aldatması

Temsilcinin, temsil yetkisine hiçbir şekilde ehil olmadan veya azledilmiş olmasına rağmen, sözde temsil olunan adına hareket etmesine, temsilcinin aldatması (hilesi) denir. Burada yetkisiz temsilci, temsil yetkisini haiz olmamasına rağmen, temsilci gibi hareket ederek işlem yapmaktadır. Böyle bir işlem, TBK m. 526 vd. gereğince vekâletsiz iş görme hükümlerine tabi olur²⁹. Gerçekten de, TUNÇOMAĞ, eserinde bu konuda aynen ““ Yetkisiz temsilcinin gerçekten temsil yetkisi bulunmadığını açıklamayarak üçüncü kişiye bu konuda boş yere güven vermesi bir culpa in contrahendo sözleşme görüşmelerinden doğan yükümlere aykırılık demek olur ve yetkisiz temsilci borca aykırılıktan ötürü sorumlu tutulur.”³⁰ ifadelerine yer vermektedir. Görüldüğü gibi, temsilcinin üçüncü kişiyi aldatması yetkisiz temsil hallerinden birini teşkil etmektedir.

dd. Temsil yetkisinin, hukukî işlem yapıldıktan sonra verilmesi

Temsil olunanın temsil yetkisini vermemesine rağmen, temsil yetkisinden yoksun olan temsilci üçüncü kişi ile hukukî işlem yapmış olabilir. Böyle bir halde temsil olunanın temsil yetkisini sonradan vermesi, temsilcinin yapmış olduğu hukukî işlemi geçerli kılmaz. Çünkü sonradan verilen yetki, sözleşmenin yapılmasında bir onay niteliği göstermez³¹.

ee. Başkasının adına hukukî işlem yapılması

Temsil kurumundaki temel amaç başkası adına hareket etmektir. Bu sebeple, sözleşmenin geçerliliği, temsilcinin hukukî işlemi yaparken, temsil olunan adına hareket ettiğini için üçüncü kişiye bildirmesine bağlıdır. Çünkü söz konusu halde temsilci hukukî işlemi başkasının adını kullanarak yapmaktadır. Buna karşılık, dolaylı temsilde, temsilci üçüncü kişi ile sözleşmeyi kendi adına yapar ve daha sonra temsil olunana başka bir sözleşme ile devreder.

²⁷ Tunçomağ, s. 413; Karahasan, s. 329; Feyzioğlu, s. 281; Esener, Yetkisiz, s. 121. Dalamanlı/Kazancı/Kazancı, s. 377.

²⁸ Feyzioğlu, s. 281.

²⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s.749; Esener, Yetkisiz, s. 121; Esener, Temsil, s. 194 vd.; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/ Altop, s. 264 Kırcı, s. 445, 446.

³⁰ Tunçomağ, s. 419-420.

³¹ Antalya, s. 400; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 266; Akıncı, s.132; Akyol, s. 453, 452; Kocayusufpaşaoğlu, s.720; Cihan, s.9; Hatemi/Gökyayla, s.105; Reisoğlu, s. 159.

2. Temsilcinin Yetkisini Aşması veya Kötüye Kullanması

a. Temsilcinin Yetkisini Aşması

Temsil olunan tarafından belirlenen sınırları aşan temsilcinin, yapmış olduğu hukukî işlem, aşılan kısımlarda yetkisiz temsil hükümlerine tabi olur³². Buna karşılık, temsilcinin temsil yetkisinin sınırlarını aşarak sözleşme yapmasında temsilcinin belirtilmiş olan sınırlar içinde kalarak yapmış olduğu işlemler, temsil olunanı bağlar. Hatta bunun için ayrı bir hukukî işlem yapılmasına gerek yoktur³³. Temsil yetkisinin sınırlarının belirlenmesi, temsil olunanın menfaatine göre tayin edilir.

b. Temsilcinin Verilen Talimatlara Aykırı Davranması

Temsil olunan tarafından temsilciye temsil yetkisi, onun adına hareket ederken kullanması için verilir. Bundan sonra temsil olunan tarafından temsilciye verilen emirlere talimat adı verilir³⁴. Doktrinde farklı görüşler olmakla birlikte, bizim de gerekçelerini haklı bulduğumuz hakim görüşe göre, talimatlar temsilde iç ilişkiye dayanır³⁵. Diğer taraftan talimat, temsil yetkisinin kapsamının belirlenmesinde veya sınırlanmasında önemli rol oynar³⁶. Uygulamada hemen hemen her talimatın verilmesi temsil yetkisinin sınırlandırılması sonucunu doğurur³⁷. Bundan dolayı, temsilcinin talimatlara aykırı davranması bizatihî temsil yetkisine aykırılık teşkil eder³⁸. Bu sebeple, temsilcinin talimatlara aykırı hareket ederek yaptığı işlem temsil olunanı bağlamaz³⁹. Çünkü temsilcinin yapmış olduğu bu hukukî işlem yetkisiz temsil hükümlerine tabidir. Buna karşılık temsil olunan, temsilciye iç ilişki anlamında belirtmiş olduğu görüş ile temsil olu-

³² Kırca, s. 445, 446; Altınır, s. 35, 36.

³³ Akyol, s. 452.

³⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s.761; Feyzioğlu, s. 289; Tunçomağ, s. 416; Nomer, s. 61; Olgaç, s. 464; Dalamanlı/Kazancı/Kazancı, s. 403; Antalya, s. 390; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 241; Altınır, s. 36.

³⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s.761.

³⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s.762; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 241.

³⁷ Antalya, s. 390.

³⁸ Olgaç, s. 464; Kocayusufpaşaoğlu, s.762.

³⁹ Antalya, s. 390. 11. HD. T. 29. 6. 1982 E. 1982/ 2638 K. 1982/ 3181 kararı, "...davacı anonim şirketin 30. 3. 1979 tarihli genel kurul toplantısında ... şirketin ne şekilde temsil edileceği karara bağlanmış ve buna ait yetki ve imza sirküleri düzenlenmiş bulunmaktadır... bu karara göre (A) gurubu imza yetkilerine bir limit getirilmeksizin imza yetkisi tanınmış ise de (B) VE (C) imza yetkilerine ancak diğer yetkileri yanında 250.000 lirayı aşmayan çekleri imza ve ciro yetkisi tanınmış; diğer bir deyişle temsil yetkileri bu miktarla sınırlandırılmışlardır. Oysa ... birlikte temsil ve yetkilerin şubelere hasrı dışında kalan temsil yetkisine miktar bakımından yapılan sınırlandırmalar TTK madde 321 ve (eski borçlar kanunu) BK madde 451 de öngörülmediğinde geçersiz olup, bu şekildeki sınırlandırma tescil ve ilan edilse dahi hüsniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Ancak iç ilişki bakımından bu husus imza yetkilerinin sorumluluğunu icabettirir..." (Karar için bkz. Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 243).

nanın üçüncü kişiyle beyan ettiği görüş birbiriyle örtüşmeyebilir. Böyle bir halde üçüncü kişinin iyiniyetli olması şartıyla, temsil olunan, temsilcinin yapmış olduğu hukukî işlemde sorumlu olur⁴⁰.

c. Özel Temsil Gerektiren Hallerde Genel Temsil Yetkisinin Verilmesi

Temsil yetkisi, verilen yetkinin kapsamı açısından genel ve özel temsil yetkisi olmak üzere ikiye ayrılır. Gerçekten de, temsil olunan temsil yetkisini, genel olarak verebileceği gibi, özel olarak bazı hukukî işlemlerin yapılması için de verilebilir. Genel temsil yetkisinde temsilci, kural olarak, bir sınırlamaya tabi olmadan temsilci hukuk sınırları içinde hukukî işlemi yapabilir. Ancak temsilci, genel temsil yetkisinden farklı olarak, özel temsil yetkisini sadece belirtilen işlemler için kullanabilir⁴¹. Bu sebeple, temsilcinin özel yetki alması gerektiği hallerde, bu yetkiyi almamasına rağmen, genel temsil yetkisine dayanarak yaptığı hukukî işlemlerde, yetkisiz temsil hükümlerine tabi olur⁴².

d. Birlikte Temsilde İşlemi Temsilcilerden Yalnız Biri Yapması

Temsil olunan temsil yetkisini bir tek kimseye verirse, tek temsil ilişkisi söz konusu olur. Buna karşılık, temsil olunan temsil yetkisini birden fazla kişiye verdiği takdirde, birlikte temsil ilişkisinden bahsedilir⁴³. Birlikte temsil ilişkisin-

⁴⁰ Talimatların verilmesinde sözleşmenin karşı tarafı yani üçüncü kişi bilgilendirilmelidir. Olgaç, s. 464: “üçüncü kişiye bildirilen selahiyetin kapsamı ile temsilciye verilmiş selahiyetin kapsamı arasında fark bulunuyorsa üçüncü kişiye bildirilen selahiyetin kapsamı esas alınır.” Bu konuda ayrıca bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s.762; Feyzioğlu, s. 290; Reisoğlu, s. 158; Antalya, s. 391; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/ Altop, s. 242.

⁴¹ Yargıtay da aynı sonucu kabul etmektedir. Yüksek Mahkeme’nin bir kararında aynen “Hukuksal işlemlere ilişkin vekalet, ayrı ayrı belirtilen bir veya birkaç işlemin yapılması için verilebileceği gibi her türlü işlemlerin veya bir grup işlemlerin yapılmasına izin veren genel bir nitelik de taşıyabilir (Esener, Turan: Salahiyete Müstenit Temsil, Ank. 1961, sh. 77). Genel (umumi) vekil, yalnız alışlagelmiş, olağan tedbirleri almağa yetkilidir; vekilin mutad dışı, olağanüstü işlemlerin yararı ve yapılması imkanı hakkında müvekkilin dikkatini çekmeğe ne derece mecbur olduğu hususu vekalet ilişkisinin güvene dayanan niteliği gözönünde tutularak, iyiniyet kurallarına göre tayin olunur (Tandoğan, Haluk Borçlar Hukuku, Özel Borç ilişkileri, c.II, Ank. 1987, sn. 396). O halde denilebilir ki; duraksama: halinde, bir genel vekalet, yalnız olağan (mutat) yönetimi kapsar. Bu nedenle vekilin yararlı saydığı bütün işler genel vekaletle yapılamaz. Örneğin hisse senetlerinin idaresi için verilen vekalet, duraksama (tereddüt) halinde, bu işin sebep olabileceği tüm hukuksal eylemleri yapmaya vekaleti içine almaz, tam tersine yalnız (kuponların bedellerini tahsil etme gibi) mutad hukuksal eylemleri kapsar. Bununla birlikte ortak olarak yeni hisse senetlerinden satın alma hakkını kullanmaya yetki vermez”. Bkz. 3. HD., T. 4.2.2002, E.2002/414, K. 2002/1200 (KBİBB., 818/m. 388).

⁴² Ejder, s. 741; Akıntürk/ Karaman, s. 79; Kaplan, s. 292, 293, Altınır, s. 39 - 40.

⁴³ Birlikte temsil ilişkisi ikiye ayrılır. Bunlar “müteselsil temsil ilişkisi” ve “müşterek temsil ilişkisi” dir. Müteselsil temsil ilişkisinde temsilcilerden herhangi biri gerekli olan hukuki işlemi temsil olunan adına yapabilir. Müşterek temsil ilişkisinde hukuki işlemin geçerli olması için temsil olunan tarafından yetkilendirilen bir den çok temsilciden her biri birlikte hareket etmeli ve hukukî işlemi birlikte yapmalıdırlar. Bu konuda geniş bilgi için bkz, Oğuzman/Öz, s. 248., Kocayusufpaşaoğlu, s. 662, Kaplan, s. 291, Tunçomağ, s. 407; Altınır, s. 40.

de temsil olunan hukukî işlemin gerçekleşmesi için birden çok temsilci ataması ve bu temsilcilerin yaptığı işlemin hukuk hayatında sonuç doğurabilmesi için, birlikte hareket etmeleri gerekir. Ancak temsilcilerin birlikte hareket etmeyip, tek temsil ilişkisinde olduğu gibi, her birinin hukukî işlemi tek başlarına yapmalarında da işlem yine yetkisiz temsil hükümlerine tabi olur⁴⁴.

e. Temsilcinin Kendi Kendisiyle İşlem Yapması

Bazı hallerde temsilci sözleşme yaparken, hem temsil olunanın temsilcisi hem de üçüncü kişinin yerinde bulunarak hareket edebilir. Böyle hallerde, temsil olunanın iradesine bakmak gerekir. Buna göre temsil olunan temsil yetkisi yalnız bir kişiye vermiş ise, yapılan işlem geçersizdir. Bununla birlikte, temsilcinin kendi kendisiyle yapacağı işlemde temsil olunan zarar görmeyecek ise, temsilci böyle bir işlemi yapabilir. Aynı şekilde, temsil olunan, temsil yetkisinin sınırları içinde temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapmasına izin vermiş ise, yapılan işlem temsil olunanı bağlar.

f. Temsilcinin Sözleşmenin Her İki Tarafın Temsil Etmesi

Türk hukukunda hâkim görüşe göre, temsilci bir sözleşmeyi yaparken her iki tarafın temsilcisi olarak hareket edebilir. Buna doktrinde “çift temsil” adı verilir⁴⁵. Çift temsil ilişkisinde temsilci objektif davranmalı ve tek tarafın menfaatine hareket etmemelidir. Bir hukukî ilişkide çift temsil ilişkisinin var olabilmesi için, yetkinin özel olarak izin verilmesi gerekir. İzin verilmeyen, istisna olmayan işlemler dışında, temsilcinin her iki tarafında temsilcisi olarak sözleşme yapması durumunda yetkisiz temsil hükümleri uygulanır.

g. Temsilcinin Temsil Yetkisini Kötüye Kullanması

Temsilci, temsil olunan adına hareket ettiğinden, bir hukukî işlemi yaparken temsil olunanın menfaatine davranmalıdır. Şayet temsilci, temsil olunanın menfaatine hareket etmiyorsa, açıkça temsil yetkisini kötüye kullanıyor demektir⁴⁶. Temsilcinin yetkisini kötüye kullanması genellikle iki şekilde gerçekleşir. Bunlardan ilki hileli anlaşma, diğeri ise temsil yetkisinin temsil olunanın menfaatine aykırı kulla-

⁴⁴ Tunçomağ, s. 407; Oğuzman/Öz, s.248; İnceoğlu, s. 225 vd. Kocayusufpaşaoğlu, s. 662.

⁴⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s. 669; Eren, s. 446; İnceoğlu, s. 209 vd. Oğuzman/Öz, s.249 vd. Tunçomağ, s. 405; Antalya, s. 384; Altın, s. 43.

⁴⁶ Kaplan, s. 294, 295; Altın, s. 43, 44; Kırca, s. 446; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 243, 244; HGK. T. 25.04.2001, E. 2001/1-306, K. 2001/ 404: “Bir kimşenin bir taşınmaz malı dilediğine dilediği bedelle satışa yetkili kılınması, kendisine dürüstlük kurallarını ve günün ekonomik koşullarını göz ardı ederek gerçek değerden çok düşük bir bedelle o taşınmazı satma yetkisini veremez”; HGK. 19.6.1992, E. 1992/1-273, K. 1992/391: “hatta malik tarafından vekilin bir taşınmazın satışında, dilediği kimseye satış yapabileceği şeklinde yetkili kılınması, satacağı kimseyi dahi belirtmesi, ona dürüstlük kuralını sadakat ve özen borcunu göz ardı etmek suretiyle makul sayılacak ölçüler dışına çıkarak satış yapma hakkını vermez.” (KBİBB., 818/m. 390).

nılmasıdır. Hileli anlaşma, temsilci ile üçüncü kişinin temsil olunanın aleyhinde anlaşarak hukukî işlem gerçekleştirmeleridir⁴⁷. Buna karşılık, hileli anlaşmaya oranla daha hafif nitelikler taşıyan ikinci bir kötüye kullanma hali vardır. Gerçekten de, ikinci durumda temsilci bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde temsil yetkisini temsil olunanın menfaatlerine açıkça ters düşen bir biçimde kullanmaktadır. Böyle bir halde temsilcinin kusurlu (kasten veya ihmalen) hareket etmiş olması önemli değildir.

3. Temsil Yetkisinin Sona Ermesi

Temsilciye verilen temsil yetkisinin sona ermesine rağmen, temsilci, geçerli bir şekilde verilen temsil yetkisi varmış gibi hareket edebilir. Böyle bir halde yapılan işlem yetkisiz temsil hükümlerine tabi olur⁴⁸. Söz konusu durum uygulamada genellikle iki şekilde gerçekleşmektedir. İlk olarak yetkisiz temsilci, temsil yetkisinin sona erdiğini bilmeden işlem yapabilir. İkinci durumda ise temsilci, temsil yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmesine rağmen, üçüncü kişi ile hukukî işlem yapmaktadır. Temsil yetkisinin sona erdiği bildirim, temsilciye sözleşmenin yapılmasından sonra ulaşmış ise, üçüncü kişi ile temsilci arasında yapılan sözleşme geçerlidir. Yargıtay da aynı sonucu kabul etmektedir. Gerçekten de Yüksek Mahkeme'nin bir kararına göre, "BK m. 37. ve 396'da açıkça vurgulandığı üzere temsil yetkisinin son bulması, vekilin yetkisiz temsilci haline gelmesi ve yaptığı işlemlerin bu nedenle geçersiz sayılması için azil keyfiyetinin temsilciye ulaştırılması gerekir. Buradan gidilerek temsilciye ya da üçüncü kişilere temsil yetkisinin geri alındığı, yöntemine uygun biçimde ulaştırılmadıkça bu yetkinin devam ettiği kabul edilir."⁴⁹.

ff. Yetkisiz Temsilde Onay

Yetkisiz temsilcinin temsil yetkisi olmadan yapmış olduğu hukukî işlem, temsil olunanı bağlamaz⁵⁰. Ancak yapılan hukukî işlemde doğan hak ve borçla-

⁴⁷ Konuyla alakalı olarak bkz. HGK. 13.12.1974, E. 1973/1524, K. 1974/103: "Temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından söz edebilmek için birin koşul temsilcinin temsil yetkisinin bulunmasına ilişkindir. İkinci koşul ise, dış temsil yetkisinin temsilci tarafından temsil olunan irade beyanına ve çıkarına aykırı biçimde kullanılmasıdır. Üçüncü koşul, temsilin yapıldığı üçüncü kişinin M.K. 3. maddesi anlamında iyi inançlı olmasıdır. Eğer temsilci yetkisini kötüye kullanmış olup da üçüncü kişi temsil yetkisinin kötüye kullanıldığını bilir ya da bilmesi gerekir ise M.K. 2. Fıkra 2 anlamında hakkın kötüye kullanılması söz konusu olur." (KBİBB., 818/m. 32).

⁴⁸ Antalya, s.400; Akyol, s.461-462; Kocayusufpaşaoğlu, s. 720; Akıncı, s. 132; Kutlu Sungurbey, s.11; Eren, s.453; İnceoğlu, s. 355; Oğuzman/Öz, s. 249.

⁴⁹ Bkz. HGK., T. 14.12.2011, E. 2011/14-707, K. 2011/769 (KBİBB., 818/m. 37).

⁵⁰ Von Tuhr, s. 356; 3. HD. T: 4.2.2002, E. 2002/414 K. 2002/1200 "Yetkisiz temsil ilişkisinde temsilcinin yaptığı işlem temsil olunanı bağlamayacağı ve dolayısıyla onun leh ve aleyhinde bir borç ve alacak doğurmayacağı gibi onun aleyhinde bir tazminata da sebep olmayacaktır. Zira yetkisiz temsilcinin yaptığı işlemin tarafı kendisine yetki vermediği için temsil olunan değildir." (Karar için bkz. Akın, s. 337).

rın, temsil olunana ait olabilmesi için onun işleme daha sonradan icazet (onam) vermesi gerekmektedir⁵¹. Temsil olunan, temsilcinin, yetkisi olmaksızın yapmış olduğu hukukî işleme icazet verebilir Böyle bir halde temsil ilişkisine ait sonuçlar, geçmişe etkili olarak, işlemin yapıldığı tarihten itibaren meydana gelmiş olur⁵². Buna karşılık, temsil olunan icazet verinceye kadar veya durum ve şartlardan anlaşılınca kadar, temsilcinin yapmış olduğu hukukî işlemler askıda geçersizdir⁵³. Zira yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiyle yaptığı sözleşmenin hüküm ve sonuçlarının doğmasını engelleyecek yetki unsuru eksik olup, bu tür bir işlem askıdadır⁵⁴. İcazet temsil olunan tarafından tek taraflı ve varması gereken bir beyanla verilir. İcazet, temsilcinin veya üçüncü kişinin hâkimiyet alanına girdiği andan itibaren sonuçlarını meydana getirir⁵⁵.

İstisnaî durumlarda kişiye temsil yetkisi verilmeksizin yaptığı hukukî işlemler temsil olunan tarafından onanmamasına rağmen temsil olunanı bağlar⁵⁶. Bunların başında temsil olunan tarafından temsil yetkisinin varlığı hakkında üçüncü kişilerin bilgilendirilmesi ve üçüncü kişilerin iyi niyetli olarak yaptığı işlemler gelir. Böyle bir halde yapılan işlem temsil olunanı bağlar⁵⁷.

III. YETKİSİZ TEMSİLİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Yetkisiz temsilin hüküm ve sonuçları temsil olunanın yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu hukukî işleme icazet verip vermemesine göre ikiye ayrılır.

A. Temsil Olunanın Hukukî İşleme İcazet Vermemesi

Yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasında yapılan hukukî işlemler, geçerlik şartlarını sağlamadığından, eksik bir işlemdir⁵⁸. Bu sebeple söz konusu işlemler,

⁵¹ Antalya, s. 401. Eren, s. 455.

⁵² Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 267; Akyol, s.463; Kutlu Sungurbey, s.73; İncoğlu, s.419; Hatemi/Gökyayla, s.105; Kocayusufpaşaoğlu, s.722; Oğuzman/Öz, s.189; Von Tuhr, s. 356;

⁵³ Eren, s.454; Antalya, s.400-401; Reisoğlu, s. 159; Hatemi/Gökyayla, s. 105; Nomer, s. 63; Kocayusufpaşaoğlu, s.721.

⁵⁴ Antalya, s. 400.

⁵⁵ İncoğlu s. 374-375.

⁵⁶ Eren, s. 458; HGK. T. 04.02.2009, E. 2009/ 15 – 22, K. 2009/54 “Sözleşmeyi imzalamadığı halde yetkisiz bir kişi tarafından imzalanmış bir sözleşmeyi kullanarak bir hukuksal işlem yapmış olan kimse, yetkisiz temsile onay ermiş sayılır ve sözleşme kendisini bağlayıcı olur”. (YD. 2009, s. 55 vd.).

⁵⁷ 19. HD. T. 30.11.1993, E. 1992/ 9367, K. 1993/ 8158 “Yetkisiz temsilcinin düzenlediği başka çekleri temsil edilen benimseyip ödediğine göre dava konusu çekten sorumlu tutulmak gerekir. (KBİBB., 818/m. 38).

⁵⁸ Demircioğlu, s. 208. Yelmen, s. 433.

daha önce de ifade edildiği üzere, temsil olunanın icazet vermesine kadar askıda hükümsüzdür⁵⁹. Buna karşılık, üçüncü kişi yapılan söz konusu hukukî işlemle, temsil olunan tarafından açık veya örtülü (zımnen) olarak reddedilinceye kadar bağlıdır⁶⁰. Üçüncü kişinin bağlı kaldığı süre zarfında temsil olunan işleme icazet vermez veya hiçbir irade beyanında bulunmazsa, üçüncü kişi süre sonunda işlemle bağlı olmaktan kurtulur⁶¹.

1) Sözleşmeye İcazet Verilmemesi Halinde Üçüncü Kişinin Tazminat Talebi

Temsil olunanın sözleşmeye icazet vermemesi sonucu üçüncü kişinin yetkisiz temsilci ile yaptığı sözleşme geçersiz hale gelir. Bu sebeple, üçüncü kişi uğradığı olumsuz (menfi) zararların tazminini TBK. m. 47 hükmü gereğince talep edebilir⁶². Gerçekten de, TBK m. 47/I'de aynen "*Temsil olunanın açık veya örtülü biçimde sözleşmeyi onamaması halinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir*" hükmü yer almaktadır. Yetkisiz temsilci, temsil yetkisine sahip olmadığını bilmese ve bu hususta kusuru olmasa dahi, üçüncü kişinin uğramış olduğu bu zararı ödemek mecburiyetindedir. Yetkisiz temsilci sözleşmenin kurulmasında kusurlu bulunur ve hakkaniyet gerektiriyorsa hâkim, yetkisiz temsilcinin ödeyeceği tazminatı üçüncü kişinin uğradığı olumsuz (menfi) zararı aşacak şekilde tespit edebilir⁶³. Buna karşılık, yetkisiz temsilci kusurluysa, hâkim, temsilciyi sözleşmenin ge-

⁵⁹ Eren, s.456, 457; Antalya, s. 401; Oğuzman/Öz s. 250; Akıncı, s. 133; Kocayusufpaşaoğlu, s. 721; Tekinay/Akman/ Burcuoğlu/Altop, s. 267; Renda/ Onursan, s. 1028; İnceoğlu, s. 358 vd. Yelmen, s. 433; Kutlu Sungurbey, s. 44 vd. Akyol, s. 464, 465; 1. HD. T. 4.6.1985 E. 1985/5206 K. 1985/7255 "... annenin, küçüğün velisi sıfatıyla velâyeten hukuki tasarruflarda bulunma ehliyetine sahip değildir... Temsil kudreti olmayan annenin mümessil sıfatıyla yaptığı tasarruf temsil edilmek istenen kimsenin yarar ve zararına hiçbir hüküm ve netice doğurmaz." (KBİBB., 818/m. 38); 3. HD. T. 4.2.2002, E. 2002/414, K. 2002/1200: "*yetkisiz temsil ilişkisinde mümessilin yaptığı işlem (tahliye taahhüdü), temsil olunanı (davalı) bağlamayacağı ve dolayısı ile onun leh ve aleyhinde bir borç veya alacak doğurmayacağı gibi, onun aleyhine bir tazminat da doğurmaz. Zira yetkisiz mümessilin yaptığı işlemin tarafı, kendisine yetki vermediği için, temsil olunan (davalı) değildir.*" (KBİBB., 818/m. 388).

⁶⁰ Eren, s.457; 19. HD. T. 30. 11. 1993, E. 1992/9367, K. 1993/8158: "*Yetkisiz temsilde temsil edilenin, yetkisiz temsilcinin kendi adına imza almasına ses çıkarmayarak, yetkisiz temsil imzasının sonuçlarını yüklediği durumlarda sorumluluğu vardır.*" (KBİBB., 818/m. 388).

⁶¹ Eren, s.457; Von Tuhr, s.379-380; Hatemi/Gökyayla, s. 105; Tekinay/Akman/ Burcuoğlu/Altop, s. 268-269; Oğuzman/Öz s.190, 191; Kutlu Sungurbey, s.44, 45; Esener, Temsil, s.121; Antalya, s.401; Kocayusufpaşaoğlu, s.721; Kırca, s. 448.

⁶² Kırca, s. 447, 448; Demircioğlu, s.209: "*... Böyle bir işlemde taraflar için her hangi bir edim borcu doğmaz; fakat temsil yetkisinin varlığına veya karşı tarafın ehliyetli olduğuna haklı bir şekilde güvenen tarafa bu güvenin ihlali sonucu uğradığı zararların tazminini yetkisiz temsilciden veya sınırlı ehliyetsizden culpa in contrahendo esasınca talep edebilir.*"

⁶³ TBK. m. 47/II "*Hakkaniyet gerektiriyorsa, kusurlu yetkisiz temsilciden diğer zararların giderilmesi de istenebilir*".

çerli olmamasından dolayı doğacak müspet zararı ödemeye mahkûm edebilir. Burada kusur, yetkisiz temsilcinin yetkisiz olduğunu bilerek veya bilmesi gerekirken gerekli özeni göstermediği için bilmeden hareket etmesidir⁶⁴. Yargıtay da bir kararında

“Davalı, sözleşmeyi annesi adına düzenlemiş olduğuna, davalının annesinden aldığı bir vekaletnamenin de bulunmadığına göre bu sözleşmeyi mümessil sıfatını takınarak imzaladığının kabulü gerekir. BK.39 maddesine göre mümessil olarak imza edene icazetten sonra sarahaten veya zimmen imtina olunursa akdin sahîh olmamasından tahaddas eden zararın tazmini zımında, mümessil sıfatını takınan kimse aleyhinde dava ikame olunur. Fakat bu kimse diğer tarafın selahiyeti bulunmadığına vakıf olduğu veya vakıf olması lazım geldiğini ispat ettiği takdirde davaya mahal yoktur. Somut olayda davacı icazetin varlığını yasal delillerle ispat etmiş değildir. Fakat davacı limited şirket olup tacirdir. Önceden davalının annesi ile 20.2.1999 tarihinde bir sözleşme yapıp sonradan davalının annesinin bir vekaletnamesi olmadan yetkili mümessil olmadığını bile bile davalı ile davaya konu sözleşmeyi yapmış olmakla davalıdan istemde bulunması mümkün değildir.”⁶⁵ ifadeleri ile aynı sonucu kabul etmiştir.

Yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi yapılan hukukî işlem sonucunda birbirlerine verdiklerini dava yoluyla talep edebilirler. Ancak sözleşmenin geçersiz olması sebebiyle yapılan hukukî işlem sonucu, zilyetliği devredilen eşyanın mülkiyeti karşı tarafa geçmemişse, TMK m. 683/II gereğince istihkâk davası ile geri alınır. Buna karşılık, eşyanın mülkiyeti karşı tarafa geçmişse, TBK m. 77 ve devamında yer alan sebepsiz zenginleşme hükümleri gereğince bedelini talep etmek gerekir.

2) İyi Niyet Sahibi Olmayan Üçüncü Kişinin Tazminat İstemekten Yoksun Bırakılması

Bazı hallerde üçüncü kişi, yetkisiz temsilcinin hukukî işlemi yapmasında yetkisini aştığını bilebilir veya bilmesi gerekebilir⁶⁶. Meselâ, üçüncü kişi güven ilkesine aykırı olarak yanlış bir kanaat sonucu yetkisiz temsilciyi yetkili zannedebilir: Böyle bir halde, temsilcinin yapmış olduğu hukukî işlem, TBK. m. 46 hükmü gereği, askıda geçersizlik hükmüne tabidir⁶⁷. Üçüncü kişi, yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu hukukî işlemde yetki sahibi olmadığını biliyor veya bil-

⁶⁴ Başpınar, s. 271: “... Özen borcu niteliği itibari ile vekilin diğer borçlarını da belirleyici durumdadır. Gerçekten de, özen borcunu ihlal eden vekilin, diğer borçlarını tam ve gereği gibi ifa etmesi hiçbir anlam taşımaz. Zira bu borç asıl edimin ifası için gerekli fiil ve hareketlerin yürütülmesine yöneliktir.”

⁶⁵ 13. HD, T. 27.2.2003, E. 2002/13428, K. 2003/1988 (KBİBB., 818/m. 39).

⁶⁶ Kaplan, s. 298, 299.

⁶⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.732.

mesi gerekiyor ise, kanun iyi niyetli olmayan üçüncü kişilerin, tazminat isteme hakkını kesin biçimde ortadan kaldırmıştır⁶⁸. Çünkü böyle bir halde onlar, temsilci ile sözleşme yapan üçüncü kişi temsil olunanın, yapılan bu hukukî işleme icazet vermemesi tehlikesini önceden göze almış demektir. Bu sebeple, bahsedilen halde üçüncü kişinin, doğacak zararlara razı olması gerekir. Burada yetkisiz temsilci kusurlu olsa dahi, üçüncü kişinin tazminat talep etme hakkını kesin olarak kaybetmiştir. Üçüncü kişinin iyi niyetli olmadığının ispat yükü yetkisiz temsilciye düşmektedir.

B. Temsil Olunanın Sözleşmeye İcazet Vermesi

Temsil olunan verilen süre içinde, hukukî işleme icazet verebilir. Bu takdirde, işlem geçmişe tekili olarak, yapıldığından itibaren geçerli hale gelir ve sonuçları doğurur⁶⁹. Çünkü sözleşmenin kurulmasından sonra verilen icazet, geçmişe etkilidir⁷⁰. Yetkisiz temsilde temsil olunan icazet verince, temsilci, temsil olunan ile üçüncü şahıs arasında devam eden işlemin dışında kalır⁷¹. Sürenin geçmesinden sonra, temsil olunanın işleme icazet verdiğini açıklaması, sakat işlemi geçerli hale getirmez. Temsil olunan böyle bir işlemin geçerli olmasını istiyorsa, üçüncü kişi ile işlemi yeniden yapmalıdırlar⁷².

C. Üçüncü Kişinin Yetkisiz Temsilciden İsteyebileceği Gecikme Tazminatı

Temsil olunanın vermiş olduğu icazetin gecikmesinden dolayı üçüncü kişinin uğramış olduğu zararı yetkisiz temsilciden tazmin edebilir⁷³. Üçüncü kişinin gecikme sonucunda uğramış olduğu zararı tazmin edebilmesi için, temsilcinin

⁶⁸ TBK. m. 47/1 “Ancak yetkisiz temsilci işlemin yapıldığı sırada karşı tarafın kendisinin yetkisiz olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse kendisinden zararın giderilmesi istenemez”. Bu konuda ayrıca bkz. Yelmen, s. 435.

⁶⁹ HGK.T. 22.9.2010, E. 2010/13-414, K. 2010/412: “Doğrudan doğruya temsilin söz konusu olabilmesi için gerekli olan temsil yetkisinin olmaması halinde, temsil olunanın sonradan icazet vermesi bu noksanlığı tamamlar. Ve bu icazet ile temsilci ile temsil olunan arasındaki temsil ilişkisi ispatlanmış olur. Temsil yetkisinin olmaması ve temsil olunanın icazet vermesi halinde hukuki muamele kesin olarak hükümsüzdür. Temsil olunan ve temsilci, hukuki işlem ile bağlı değillerse de yetkisiz temsil ile işlem yapan temsilcinin üçüncü kişinin zararını karşılamak ile yükümlü olduğu açıktır.”(KBİBB., 2004/m. 67); 19. HD.T. 30.6.2011, E. 2011/8772, K. 2011/8805: “Yetkisiz temsilci tarafından yapılan işleme, sonradan onay verilirse işlem geçerli hale gelir. Somut olayda, davalı borçlu şirket adına takibe itiraz eden avukata verilen vekaletnamede her ne kadar davalı şirket yetkilisinin imzası bulunmamakta ise de, daha sonra aynı vekile verilen vekaletname davalı şirket yetkilileri tarafından imzalanmış ve takibe itiraza geçerlilik kazandırılmıştır.” (KBİBB., 818/m. 38).

⁷⁰ Eren, s.455; Nomer, s.106; Schwarz, s. 395; Yelmen, s. 434.

⁷¹ Akyol, s.462-463.

⁷² Oğuzman/Öz, s. 250

⁷³ Yelmen, s. 441 vd.

sürenin gecikmesinde kusurlu olması şart değildir⁷⁴. Üçüncü kişi sadece kusurlu yetkisiz temsilciden tazminat talep hakkına sahiptir.

D. Zamanaşımı

Yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasında geçersiz olsa dahi, bir hukukî işlem kurulmuştur. Bu sebeple üçüncü kişinin uğramış olduğu zarar sebebiyle açacağı davalara on yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır (TBK. m. 146). Çünkü yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasındaki bütün davalar TBK m. 146 hükmü gereği on yıllık zamanaşımına tabiidir⁷⁵. Zamanaşımı temsil olunanın yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu sözleşmeye icazet vermeyi reddettiği andan başlar.

SONUÇ

Temsil müessesesi temsilci, temsil olunan, üçüncü kişi arasında gerçekleşmektedir. Temsil olunanın, temsilciye geçerli bir şekilde vermiş olduğu yetkiye dayalı olarak temsilci, üçüncü kişi ile temsil olunan adına hukuki işlem yapmaktadır. Bu hukukî işlem sonucu doğan hak ve borçlar temsil olunanın hesabında doğmaktadır. Ancak temsilcinin temsil olunan ile iç ilişki anlamında temsil yetkisi geçersiz ise, temsilci ile üçüncü kişi arasında yapılan işlem de sakattır. Yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu hukukî işleme temsil olunan icazet verdiği takdirde, işlem baştan itibaren geçerli hale gelir. Buna karşılık, yetkisiz temsilcin yapmış olduğu hukukî işleme, temsil olunan icazet vermez ise, yapılan işlem baştan itibaren sakat olur. Böyle bir halde, üçüncü kişi geçersiz hukukî işlem sebebiyle zarar uğramış olabilir. Üçüncü kişi eğer hukukî işlemin yapılmasında iyi niyetli ise, yani temsilcinin yetkisiz olduğunu bilmiyor veya gerekli bütün özeni göstermesine rağmen, bilebilecek durumda değilse, zararlarını yetkisiz temsilciden talep edebilir.

⁷⁴ Altiner, s.130.

⁷⁵ TBK. m. 146 “*Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir*”.

KISALTMALAR

Age.	: Adı geçen eser
AÜHFD.	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER.	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGE.	: Entscheidungendes Schweizerischen Bundesgerichts, amtliche Sammlung
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
E.	: Esas
f.	: fıkra
FMK.	: Federal Mahkeme Kararı
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK.	: 6102 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD.	: İstanbul Barolar Dergisi
İçt.	: İçtihat
İHFM.	: İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası
İÜHFD.	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
JdT.	: Jaournal des Tribunaux
K.	: Karar
KBİBB.	: Kazancı Bilişim İçtihat Bilgi Bankası
m.	: Madde
s.	: sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK.	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK.	: 4701 Sayılı Türk Medenî Kanunu
TNBHD.	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
YD.	: Yargı Dünyası
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi

BİBLİYOGRAFYA

- Akbiyık, Cem:** Temsil Yetkisi ve Temel İlişki, İHFM, C. LV - S 4, s. 217 -232.
- Akıncı, Şahin:** Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, 8. Baskı, Konya 2013.
- Antalya, Gökhan:** 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, İstanbul 2012.
- Altınler, Fatma Zeynep:** Yetkisiz Temsil (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2009.
- Akıntürk, T./Karaman Ateş, D:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler - Özel Borç İlişkileri, İstanbul 2012.
- Akın Yusuf Murat:** Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesinin E. 2002/ 414 K. 2002/ 1200 Sayı ve 4.2.2002 Tarihli Kararı Üzerine Düşünceler, AÜEHFD, C. 8, S. 1 – 2, s. 333 – 350.
- Akyol, Şener:** Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul 2009.
- Ayan, Mehmet:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Konya 2007.
- Başpınar, Veysel:** Avukatın Özen Borcu ve Yargıtay Uygulaması, Şener Akyol'a Armağan, İstanbul 2011, s. 271 – 306.
- Belgesay, Mustafa Reşit:** Hukuki Muamelelerde Temsil, İstanbul 1941.
- Berki, Şakir:** Türk Borçlar Kanununda Temsil, BATİDER, C. VIII, S. 1, s. 15 – 32.
- Cihan, Ali Hulki:** Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010.
- Çiçek, Banu:** Türk Borçlar Hukukunda İradi Temsil Yetkisinin Sona Ermesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010.
- Dalamanlı, L./Kazancı, F./Kazancı, M:** İlmî ve Kazaî İçtihatlarla Açıklamalı Borçlar Kanunu, C. 1, İstanbul 1990.
- Demir, Bahadır:** 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Doğrudan Temsil Müessesesi, İÜHFD, C. 6, S. 1, s. 249 - 270.
- Demircioğlu, Huriye Reyhan:** Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa In Contrahendo Sorululuğu), Ankara 2009.
- Deryal Yahya/Genç Cemal:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Trabzon 2005.
- Eren, Fikret:** 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanuna Göre Hazırlanmış Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Ankara 2015.
- Esener, Turhan:** Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit Temsil, Ankara 1961. (Kısaltılmışı: Esener, Temsil).
- Esener, Turhan:** Yetkisiz Temsil, İkinci Banka ve Ticaret Hukuku Haftası, Bildiriler Tartışmalar, Ankara 1961, s. 113 vd. (Kısaltılmışı: Esener, Yetkisiz).

- Feyziğlu, Feyzi Necmeddin:** Borçlar Hukuku Umumi Hükümler, C. 1, İstanbul 1967.
- Gönensay, A. Samim:** Borçlar Hukuku, 1. Cilt, İstanbul 1948.
- Hatemi, H./Gökyayla, Emre:** Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2011.
- İnan, Ali Naim/Yücel Özge:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 5 Baskı, Ankara 2014.
- Karahasan, Mustafa Reşit:** Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, Ankara 1992.
- Kaplan, İbrahim:** Müşteriye Ait Banka Hesapları Üzerinde Temsil ve Tasarruf Yetkisi, İHFM C. LIV, 1994, s. 289 – 301.
- Kayar, İsmail:** 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku, Ankara 2015.
- Kayıhan, Şaban:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2008.
- Kılıçoğlu, Ahmet:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara 2012.
- Kırca, İsmail:** Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller, AÜHFD., C. 44, S. 1-4, Y. 1995, s. 443-450.
- Kocayusufpaşaoğlu, N./Hatemi, H./ Serozan,R./Arpacı, A.:** Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Cilt: 1, 6. Bası, İstanbul 2010.
- Kutlu Sungurbey, Ayfer:** Yetkisiz Temsil, İstanbul 1988.
- Manav, Seda Türkan:** Temsilci Vasıtasıyla Kambiyo Taahhüdünde Bulunma, Ankara 2007.
- Nomer, Haluk:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, İstanbul 2008.
- Oğuzman. M. K./Öz, T:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 11. Baskı, İstanbul 2013.
- Oğuzman, M. K./Seliçi, Ö./Oktay-Özdemir, S.:** Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 14. Baskı, İstanbul 2014.
- Olgaç, Senai:** Kazaî ve İlmî İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Şerhi Genel Hükümler, Ankara 1976.
- Oser, H/Schönenberger, W. (Çev: Recai Seçkin):** Borçlar Hukuku Birinci Kısım, Ankara 1947.
- Özdemir, Şule Albayrak:** Türk Borçlar Hukukunda Temsil (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2009.
- Reisoğlu, Safa:** Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, İstanbul 2012.
- Renda Nihat/Onursan Galip:** Dördüncü Hukuku Dairesinin Emsal Kararlarıyla Borçlar Hukuku, Ankara 1973.
- Schwarz. B Andreas (Çev: Bülent Davran):** Borçlar Hukuku Dersi Cilt 1, İstanbul 1948.

- Tekinay, S. S./Akman, S./Burcuoğlu, H./Altop, A.:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, İstanbul 1993.
- Von Tuhr, Andreas (Çev: Cevat Edege):** Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt: 1-2, Ankara 1985.
- Tunçomağ, Kenan:** Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1976.
- Uygur, Turgut:** 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt 1, Ankara 2012.
- Velidedeoğlu, H. V./Özdemir, R.:** Türk Borçlar Kanununun Şerhi, Ankara 1987.
- Velidedeoğlu, H. V./Kaynar, R.:** Türk Borçlar Kanununa göre Borçlar Hukuk Umumi Hükümler, İstanbul 1960.
- Yavuz, Cevdet:** Türk-İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil, İstanbul 1983.
- Yelmen, Adem:** Yetkisiz Temsil, İÜHFD., C. 6, Özel Sayı I, s. 429-448.
- Yıldırım, Abdulkerim:** Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2015
- Yılmaz Ejder:** Genel Vekâletname – Özel Vekâletname Ayrımı, Makaleler, (1973 – 2013), Ankara 2014, s. 739.